

Seria de autor

•

PAUL GOMA

Paul GOMA (2 octombrie 1935, Mana, județul Orhei – 24 martie 2020, Paris), scriitor român. În iunie 1944, familia Goma se refugiază în România, unde Paul urmează diferite școli din Transilvania. După absolvirea Liceului „Negru-Vodă” din Făgăraș (1953), este admis la Institutul de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu” (1954), desființat ulterior, studenții fiind transferați la Universitate. Arestat în noiembrie 1956, pentru solidarizarea cu Revoluția din Ungaria, este condamnat în martie 1957 la doi ani de închisoare corecțională. Urmează închisorile Jilava și Gherla, de unde este „liberat” în noiembrie 1958 și trimis sub escortă în domiciliu obligatoriu în Bărăgan, pentru cinci ani. Depune la E.S.P.L.A., în 1966, romanul *Ostinato*, care este respins de cenzură; în același an debutează în „Luceafărul” cu povestirea *Când tace toba*. Debut în volum cu *Camera de alături*, în august 1968. Un alt manuscris, *Ușa noastră cea de toate zilele*, predat la Editura Cartea Românească, este respins de cenzură. În 1971, versiunea germană a romanului *Ostinato* vede lumina tiparului la Suhrkamp Verlag, simultan cu ediția în limba franceză la Gallimard. În februarie 1977, Radio Europa Liberă difuzează scrisoarea de solidarizare a lui Paul Goma cu Charta ‘77 a intelectualilor din Cehoslovacia. Este arestat pe 1 aprilie, fiind eliberat pe 6 mai în urma unei campanii internaționale. Pe 20 noiembrie 1977, părăsește pentru totdeauna România, cu destinația Paris.

Cărți publicate: *Camera de alături*, 1968 (până la căderea comunismului, singura carte publicată în România); *Ostinato*, 1971; *Ușa noastră cea de toate zilele*, 1972; *Gherla*, 1976; *În cerc*, 1977; *Culoarea curcubeului ‘77*, 1979; *Gardă inversă*, 1979; *Patimile după Pitești*, 1981; *Soldatul câinelui*, 1983; *Bonifacia*, 1986; *Din Calidor*, 1987; *Arta refugii*, 1990; *Sabina*, 1991; *Astra*, 1992; *Amnezia la români*, 1993; *Adameva*, 1995; *Scrisori întredeschise – singur împotriva lor*, 1995; *Justa*, 1995; *Jurnale I, II, III*, 1997; *Altina – grădina scufundată*, 1998; *Alte jurnale*, 1998; *Jurnalul unui jurnal*, 1998; *Jurnal de apocrif*, 1999; *Roman intim*, 1999; *Basarabia*, 2002; *Săptămâna roșie: 28 iunie – 3 iulie sau Basarabia și evreii*, 2003; *Jurnale 1999 – 2003*, 2004; *Alfabecedar*, 2005; *Infarct*, 2008; *Jurnal 2004 – 2006*, 2007; *Jurnal 2007*, 2010; *Scrisuri I*, 2010; *Scrisuri II*, 2012; *Scrisuri III*, 2014; *Bătrânul și fata*, 2018; *Catherine*, 2024.

Romanul *Ușa noastră cea de toate zilele* a apărut în 1972, în limba germană, traducere de Marie Thérèse Kerschbaumer, cu titlul *Die Tür*, la Editura Suhrkamp, Frankfurt. În 1974, în traducerea lui Alain Paruit, apare în limba franceză cu titlul *Elles étaient quatre...*, la Editura Gallimard, Paris.

„Pentru omul de rând din România, Paul Goma a înlocuit el singur pe intelectualii care, pretutindeni aiurea, au dat semnalul insurecțiilor spirituale.”

Monica Lovinescu

PAUL GOMA

Ușa noastră ceă de toate zilele

ROMAN

30^CCARTIER

Din 1995, în toate librăriile bune

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro
cartier.ro
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe eBooks și pe cartier.ro & cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.
Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.
Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md
Librăria online, cartier.ro
Tel.: 0785 199 823. E-mail: codex@cartier.ro
Librăria online, cartier.md
Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu
Editor: Gheorghe Erizanu
Lectori: Valentin Guțu, Em. Galaicu-Păun
Coperta seriei: Vitalie Coroban
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoredactare: Marina Darii
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Bons Offices

Paul Goma
UȘA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE
Ediția a II-a, mai 2025

Prima ediție a apărut în 1972, în germană, cu titlul *Die Tür*, la Editura Suhrkamp.
Prima ediție românească apare în 1992 la Editura Cartea Românească.

© 2025, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale
și editat cu contribuția Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Goma, Paul.

Ușa noastră cea de toate zilele: roman/Paul Goma; coperta:
Vitalie Coroban. – Ed. a 2-a. – [Chișinău]: Cartier, 2025 (Bons Offices). – 183, [2] p. –
(Cartier popular/colecție coordonată de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4)
(Seria de autor. Paul Goma, ISBN 978-9975-86-039-0).

[800] ex.

ISBN 978-9975-86-841-9.

821.135.1(478)-31

G 69

Anei

*...Așa, de pildă, unul își făcuse o adevărată îndeletnicire
din a număra, în timpul plimbărilor, parii gardului...*

Dostoievski

Prolog

Erau patru, umpluseră odaia de râsul lor, râdeau așa cum numai femeile știu să râdă, cum numai femeile, din nimic, încep să râdă și râd până la lacrimi, până la sufocare și plâns, iar după ce se liniștesc, mângâie perna și lemnul mobilelor și au buzele arse și lumina ochilor tulbure și pântecul plin.

Erau patru și râdeau ca nebunele, cu chiuituri, râdeau de se îndoiseră tavanul și pereții, în afară.

Și nu simțiseră. Poate pentru că erau cu totul scufundate în râs, tăvălite în propriile hohote de suspine. Sau poate pentru că erau patru și, când nu ești singur, nu te poți păzi; când nu ești singur, lași celorlalți sarcina pazei.

Erau patru și niciuna nu văzuse, nu auzise, nu simțise că, îndărătul lor, ușa fusese închisă, încuiată, ori se închisese și se încuiase singură, așa cum, adeseori, fac ușile, cu de la sine putere și fără să se ostenească în căutarea unui motiv. Și e aproape sigur că, dacă una dintre ele ar fi observat ce se petrecuse, tot n-ar fi dat nicio importanță: se știe dintotdeauna că o ușă începe a fi închisă nu din clipa în care se lipește de canat în locul ei și limba clanței intră în lăcașul ei, și zăvorul într-al lui. Ci din clipa în care omul de dincoace vrea să treacă dincolo, ori vrea să se asigure că, atunci când va vrea, când va avea chef să vrea, poate s-o facă.

Și constată că nu poate. Că nu poate să poată.

Dar cele patru abia intraseră. Pentru ele, deocamdată, era doar râsul.

I

Râsu'

Râdeau toate patru, râdeau cu chiuituri, râdeau de se îndoi-seră pereții și tavanul, în afară.

Începuse Alice, ea le începea totdeauna pe toate, și le începea bine, exact de acolo de unde trebuie început un lucru, și chiar de n-ar fi învățat râsul acolo, la teatrul ei, tot ar fi știut de unde să-l înceapă. Sofia „intrase” a doua, ea totdeauna fusese a doua, peste tot și în toate: și la părinți, și la școală, și ca nevastă, ea nu risca niciodată, nu-și îngăduia să greșească prima și singură, în râsul de față, pornise, firesc, a doua, fără să vrea cu tot dinadinsul să râdă și nici cu tot dinadinsul să tacă, dar pentru că cineva începuse ceva, riscase ceva, de ce n-ar fi mers și ea într-acolo?, mai ales că drumul era bătut, mai ales că acum și aici era munte și vacanță. A treia fusese femeia cu pantaloni vișinii și canini de viplă, ea rezistase o vreme, rezistase, nevăzând motivul râsului și tentată, dacă nu să le pună la punct fără ocolișuri, măcar să le întrebe: ce-i de râs aici?, dar gândul singur se dezlipise, nu era nici bine și nici rău fără el, așa că se așternuse și ea, gospodărește, pe râs. La urmă de tot prinsese a necheza gâdilată și fata nu atât de râsul celorlalte, cât de combinezonul roz al femeii cu viplă, umflat în locul unde fermoarul de la pantalonii vișinii se descususe pe toată lungimea, poate chiar de la primul chiot.

Râdeau cu ochii închiși și băteau din palme și se izbeau cu palmele peste șolduri, iar fata, rezemată de perete, lângă ușă, pălmuia peretele zgrunțuros – și era bine.

Începuse Alice cu toți dinții ei frumoși, cu gura ei mare, râdea larg, rotunjit, ca la ei, la teatru, căutându-și vocalele, și poziția capului, și locul mâinilor în aer, dar găsindu-și-le mai repede și făcându-și-le mai firești decât ale cuiva care nu cunoaște scena

și nici nu vrea s-o cunoască, râdea cu atâta știință și sinceritate, încât nu fusese în stare de mai mult de doi pași de la ușă, după care se prăbușise cu mersul cosit pe primul taburet întâlnit – stătea pe dunga taburetului, cu un picior întins de tot, cu celălalt nimerit cine știe cum după stinghie și râdea în valuri și-și lovea coapsele cu palmele, pocnindu-și-le pe amândouă deodată, atentă la ritm și foarte stăpână pe el, râdea spre grinzile tavanului, cu pleoapele închise albastru – și era toată gură și râs.

La început de tot, Sofia se speriasă (Alice explodase în hohote chiar în ceafa ei), apoi se lăsase să zâmbescă: cine știe ce i-o mai fi spus inginerului ori ce Dumnezeu e, ce i-o fi spus el Alicei; Sofia mergea cu două trepte înaintea lor, pentru că Alice era cu inginerul – cât de la mână îl avea Alice pe inginer Sofia nu văzuse, nu-i plăcea să se observe că trage cu ochiul –, așadar, atunci când inginerul tot șoptea ceva, zbârnâitor, la urechea actriței, iar aceasta chicotea ca pipăită (poate că chiar o...), desigur, altul decât cel cu clopotele, dar tot atât de porcos, altfel de ce-ar fi râs Alice așa?... porcos sau doar decoltat – ei și?, n-are voie omul să se simtă și el bine trei săptămâni pe an, în cazul ei în vacanța de iarnă?, destul trage în restul timpului și e sobră și așa cum se cade să fie un cadru didactic, acum e în vacanță, se mai deconectează și ea, apoi, în al doilea rând, copiii nu erau de față, acolo, pe scară, nu se aflau decât ele două și inginerul, ori ce meserie o fi având armăsarul acela care nu-i cu gândul decât la..., parcă nu știm noi de ce tot mișună prin jurul Alicei... da' las' că nici ea... – și, la o adică, cine-l poate împiedica pe un bărbat să spună bancuri, ca cel cu clopotele?, – aducându-și-l aminte, Sofia se luase după râsul Alicei. Se oprise dinaintea ferestrei, acoperișul care începea să curgă chiar sub pervaz era foarte abrupt și căptușit cu zăpadă, totul era căptușit cu zăpadă și de tot, un alb dulce, cu fiori de râs – încerca să vadă chestia cu clopotele pe un asemenea alb și râdea aproape cu sughițuri de ceea ce ieșea, râdea, auzindu-și carnea zbuciumându-i-se la intervale inegale, ea nu putea să cânte în ha-ha-uri rotunde și cumva trăgându-se unul din altul, ca ale Alicei, ea nu făcuse nici

teatru, nici altceva nu făcuse ca să învețe cum se râde frumos, ea dădea drumul hi-hi-urilor cum se nimerea, ieșeau cum ieșeau, prea ascuțite și aproape destrăbălate, le simțea însoțite stângaci în tremurul cărnii pe oase – și-și aduse aminte că Alice îi spusese că râde urât, că parcă ar fi o cârâitoare cu care soldații se joacă de-a soldații... încercă să și le deschidă, reîncercă să vadă clopotele, ca să și le poată potrivi după ale Alicei, să decurgă și ale ei unul din altul, dar ieși ceva cu totul caraghios și trist, pentru prima dată locul doi n-o mai îndulci, așa că se opri, în reprize, ca să n-o podidească plânsul, de umilință.

Auzindu-se singură, Alice deschise ochii neliniștită: o găsi pe Sofia la fereastră, masându-și pântecul (obrazul întors către albul de afară nu i se vedea) și se pregăti să ducă singură partitura. Dar în adânc râsul era pe isprăvite, iar ceea ce mai rămăsese abia îi ajunsese până la buze. Chicoti invers, trăgând șuierat aer, se înecă, începu să tușească, iar când sfârși, auzi glasul Sofiei:

— Vai, tu, draaagă...

Se răsucise către Alice, chiar făcuse doi pași în întâmpinarea ei (auzindu-i tusea, se gândise s-o ajute cumva, dar cum?, de ce s-o ajute?, ce, ea o pusese să facă pe grozava?, să înceapă prima?, că așa-i ea, moare dacă nu-i prima în toate...), străduindu-se să-și învingă râsul care o străbătea din nou, Sofiei i se boțise obrazul, acum aducea cu o maimuță bolnavă de măsele, nu mai voia să râdă, gata, ea totdeauna fusese mai serioasă și nu numai aici, la cabană, unde lumea vine să se odihnească, deci să fie și neserioasă, dacă are chef, ea chiar și aici păstrase măsura, deși nu-i niciun păcat să te mai și deconectezi... dar nici chiar așa ca Alice, râsul ei e cam, cum să zică?, o nerușinare, râs cu poalele-n cap, i-ar spune Iancu, bărbatu-său, și de ce să nu recunoaștem că are dreptate, când o auzi pe Alice râzând, e de parcă ai și vedea-o răsturnată de careva, colea, pe marginea șanțului (să zicem, de Martin... dar în locul actriței să fie ea, Sofia, uite-așa, să zicem că, Doamne ferește, chiar s-ar întâmpla, câte nu se întâmplă pe lumea asta...), un asemenea râs nu i-ar plăcea deloc lui Iancu, iar Rodica ar privi-o, atât s-ar uita la ea cu pleoapele apropiate,

cu ochii mijiți într-un fel anume, uitătura ei de când băgase de seamă că maică-sa înflorise cam prea fără motiv... sau poate că știa..., asta nu, nu se poate, n-avea de unde să știe, și dac-ar fi știut cu adevărat, n-ar fi răbdat ea să nu întrebe, să facă măcar o aluzie – așa că nu știe. Doamne, și Alice asta care râde de parc-ar fi atunci, în cancelarie, – iar dacă râde și ea, e și mai ca atunci, în cancelarie, cu Martin, iar această nerușinare interzisă și pedepsită acolo jos, în sat, la ciclul doi (și dacă nu interzisă, privită cu ochi mijiți), o covârși acum, aici, sus, și Sofia i se lăsa amețită ca atunci, în cancelarie, și ca altădată, însă tot în cancelarie – așa că își slobozi hi-hi-urile care nu-i veneau chiar atât de rău, destul de bine, ar putea zice, aproape bine de tot, de ce nu?, făcute fiind pe gâtul ei și pe măsura plămânilor ei și pentru carnea ei scuturată fierbinte până la durere – aproape ca durerea din cancelarie.

Iar Alice, căreia mai mult nu-i trebuia, reizbucni încurajată. Se ridică de pe taburet și cu brațele în lături, de parcă și-ar fi căutat echilibrul pe sârmă, cu capul mult răsturnat pe spate, se apropie orbește de Sofia. O întâlnește cu pieptul și, fără s-o îmbrățișeze, o obligă să se rostogolească împreună cu ea, pe patul de alături.

— Vaaai, draaa..., încerca Sofia, dar nu putea duce mai departe reproșul ori bucuria, ori amândouă la un loc.

Îi plăcea cum mirosea jerseul Alicei, a Chanel, așa adia și doamna Proca, inspectoarea, când cu trecerea ei la ciclul doi, atât că doamnei Proca îi mirosea nu jerseul, ca Alicei, fiindcă ea nu era în jerseu, ci într-o bluză albă cu jabou, tot alb, dar nici bluza și nici jaboul (a avut destul timp ca să-și dea seama), ci părul, părul acela nemaipomenit, strâns în cunună, pe creștet, împletită din cozile acelea groase cât mâna – atunci o contrazisese pe madam Dănilă, care susținea că-s false, biata madam Dănilă avea, în felul ei, dreptate s-o bănuiască pe doamna Proca, ea de toate care aveau ceva mai mult păr decât ea (cu tot gerovitalul, cu tot usturoiul, degeaba!), de toate zicea că au perucă... ea, Sofia, zisese atunci că nu, că-i natural, dar mai târziu, gândindu-se bine,

își dăduse seama că nu era natural, altfel de unde Dumnezeu atâta păr pe-un singur cap?, deci, doamnei Proca îi mirosea a Chanel peruca, în timp ce Alicei jerseyul la piept și mai ales la subțioară, Alice asta până și sub braț miroase a doamnă – ca și Draga, Draga tot așa, până și lucrurile cele mai, în fine, intime le făcea de parc-ar fi fost la recepții, știa ea, Draga, era în sângele ei ceva care nu-i dădea voie să arate rău, urât, nici chiar atunci când... când, oricât de frumoasă și deșteaptă și bine îmbrăcată și mai știu eu cum ai fi... e mai bine să nu te vadă nimeni... – sigur că Draga n-are nicio vină că ea, Sofia, rămăsese de căruță, dar în vara aceea ar fi putut să insiste pe lângă taică-său, dacă i-ar fi spus: las-o, nea Grigore, la liceu, las-o cu mine, la liceu, de ce vrei s-o faci tot învățătoare, ce-i prostia asta cu... din tată-n fiu?, te bucuri la bursa aia de la Normală, dar la ea nu te gândești?, nu vezi că învățătorul nu mai e ce-a fost, ce știi matale că trebuie să fie învățătorul?, așa să-i fi spus de-o sută de ori, până ce taică-său ar fi cedat, că ar fi cedat până la urmă, nu era el chiar catâr și ar fi făcut sacrificiul ăsta, că încă mai avea cheag, – și ar fi fost împreună și la liceu, ar fi continuat să stea în aceeași bancă, la internat în același dormitor sau chiar același pat, fiindcă pe-atunci clădirea nouă a internatului era ocupată de ruși, lângă Draga ar fi fost cu totul altfel, pe de-o parte, fiindcă Draga era tare zăpăcită și avea nevoie de cineva care să-i poarte de grijă, ei și lucrurilor pe care, dacă nu le pierdea, le dăruia cui îi cerea, pe de alta, ea, Sofia, avea nevoie de o Dragă pe care s-o aibă mereu în fața ochilor, ca s-o urmeze, să încerce și să facă ce și cum făcea Draga și fără îndoială că, până la urmă, și ea... ar fi...

Alice se răsturnase pe spate, iar Sofia își îngropase adânc obrazul la subțioara actriței, moleșită și îndurerată de povestea cu liceul. Deodată își dădu seama că Alice ar putea să gândească urât despre ea, să creadă cine știe ce și s-o repeadă: ia isprăvește cu adulmecatul!, sau ceva pe-aproape (dacă nu chiar ca în iarna trecută, la trei zile după ce se cunoscuseră și tot în camera asta: cum, Sofico, și femeilor de la țară le plac femeile?), așa că se răsuci și ea pe spate, constatând că, de fapt, Chanelul nu-i mai place, că

nu-i mai spune nimic, se răcise. Întâlni tavanul cu grinzi afumate proaspăt cu lampa de benzină – e bună afacerea asta cu lampa, fiindcă lemnul mai păstrează tămâia de rășină.

De la rășină Sofia sări la mirosul de cerneală – acrie, de motorină, de penare și încă de ceva – sau toate la un loc îl dădeau pe acesta: mirosul de clasă, de ciclu-ntâi, miros pe care nu-l mai putea suferi de când doamna Proca, după ce asistase la prima ei lecție de probă pentru ciclul doi, o felicitase și mirosea a altă lume, a Chanel...

— Vaaai, draaagă..., făcu Sofia, mai odihnită acum, aducându-și aminte că totuși trecuse la ciclul doi, de opt ani trecuse, dar încă nu se obișnuise cu el – și gemu ușurată, ca deșteptată dintr-un vis bălos, ca atunci când te trezești și afli că ai visat și mângâi recunoscătoare și nu pe deplin convinsă lucrurile din jur, ferme și adevărate.

— Ce-i, dragă?, se auzi glasul Alikei, pe jumătate imitând-o și nu neapărat întrebând – uitase de răs, se gândea la altceva ori la nimic – Sofia putea să-i vadă, alături, pântecul ridicându-i-se și coborând iar, la intervale egale.

— Am rââs... vaaai, ce-am mai răs..., rosti ea cu greutate și a scuză, așteptând din partea Alikei o asigurare că nu-i niciun rău în asta, că-i foarte bine – ce, am răs din punga lui tac-tu?, să i se adreseze Alice acelui cineva care ar îndrăzni să ceară socoteală, după care, interpretând pe unul din personajele ei mânioase (care personaje încă nu existau în nicio piesă, dar odată și-odată se va găsi un scriitor care...) și să împuște o înjurătură din alea păstoase și înflorate, cum numai acel personaj, interpretat de ea, de Alice, știe să înjure, Sofia să: Vaaai, draaa..., și să-i pun palma pe gură, dar Alice să nu afle niciodată că, de fapt, Sofia îi pune palma la gură Dragăi, nu Alikei, că ea întinde mâna ca să atingă acele chestii, nu să le oprească – și să-i fie din nou ca în cancelarie, cu Martin, sau cum și-ar fi dorit să-i fie pe când durerea că nea Grigore n-o lăsase la liceu, cu Draga, încă mai era proaspătă și fierbinte.

Dar Alice spuse altceva:

— Râdem a pagubă, nu-i bine să râzi așa, râsul fără gard cauzează... – se ridică în capul oaselor, cu mâinile la tâmpile (iar Sofiei îi veni să se lase în voia plânsului și să arunce dracului globul pământesc de pe colțul mesei, ca să nu-și aducă aminte tot timpul că Martin nu-și mai face auzite, alături, hărțile lui, mutate, nici nu-și mai trimite pașii înapoi, spre cancelarie, sâmbăta la prânz...).

— Ce dracu' ne-o fi apucat? – Alice se ridică de tot, întinzând poalele jerseului în felul ei: ducând mâinile la spate, cu palmele în afară și vârând sub margine doar degetele arătătoare (scârțâiră, cu fiori, unghiile ei luuungi, argintii...).

Sofia se adună covrig pe locul cald al actriței, apăsându-și urechile, amânându-și râsul care o podidise din nou. Fiindcă, privind-o pe Alice, o văzuse, pentru o secundă, îmbrăcată în pantaloni, în cancelarie, cu Martin... dar scârțâitul de adineauri al unghiilor pe jerseu o poticnise, îi frânsese ritmul, iar când începu să chicotească într-o doară, înțelese că era prea târziu.

Alice întoarse capul spre ea, vrând să adauge ori să întrebe ceva, însă, brusc, privirea îi trecu pe deasupra Sofiei, înălțându-se și oprindu-se într-un loc, mirată și ușor înspăimântată. Sofia, bănuind că acolo se întâmplă ceva, dădu să se răsucescă, să poată privi peste umăr, ca să vadă ce vedea Alice.

Dar chiar în spatele ei cineva care-și stăpânise prea multă vreme râsul, cu palma la gură, nu mai rezistă și răbufni gros – Sofia se cutremură, simțind pe obrazul drept stropii reci împrăștiați și o văzu pe Alice trăgându-se înapoi cu un pas.

— Ho! Ho! Ho!... Hu! Hu! Hu..., bubuia acum în voie femeia cu pantaloni vișinii, se ținea cu mâinile de burta învelită strâns în stofa vișinie a pantalonilor, vișinii îi erau și gingiile care aveau caninii din metal umed și rece – femeia hohotea, balansându-se înainte și înapoi în alt ritm decât al hohotelor, i se auzeau genunchii izbind marginea patului când trupul se apleca în față.

Alice, cu adevărat speriată, își trecu privirea peste ochii Sofiei și întreabă ceva din care aceasta deduse doar că actrița n-o cunoaște pe femeia în vișiniu. Se grăbi să se ridice de pe pat și să se

apropie. Dar Alice nu mai avea nevoie de explicații: râdea și râdea din toată inima (în felul ei sincer-actoricesc), râdea, în același timp încercând să spună ceva ori să întrebe, neizbutind decât să împungă aerul cu degetele arătătoare în ritmul ha-ha-urilor.

Sofia, înspăimântată, dădu s-o apuce de haine, s-o tragă înapoi, s-o domolească, să-i explice că în fața tovarășei Florica nu se râde, nu se râde deloc, necum să râzi de parc-ai râde de ea, de tovarășa Florica, pe deasupra mai și arătând-o cu degetul, ca și cum tovarășa Florica ar avea ceva de râs, adică i-ar atârna ceva de sub fustă ori i s-ar fi descusut bluza la subțioară ori cine știe ce altceva, dar tot de rușine... poate că Alice, în Bucureștiul ei, n-are nicio problemă, pe-acolo n-o fi nicio tovarășă Florica, sau dacă este, e mai de la oraș, dar cu ea, la ciclul ei doi, altfel se pune problema... însă caută în gol: Alice nu se ferea neapărat, numai că mișcările ei o îndepărtau de Sofia treptat.

Florichii, sub puloverul verde, îi săltau sânii mari ca niște capete care, înclinându-se, încuviințează, i se umflaseră vinele gâtului – în vreme ce patul se muta încoace, cu câte un deget, la fiecare izbitoră de genunchi –, așa că Sofia găsi de cuviință că, în această împrejurare, e mult mai cinstit să râdă și ea dacă tovarășa Florica are poftă de râs, de ce să nu râdă, că nici n-o obligă nimeni, de să zici c-o obligă, de interzis încă nu se poate pune problema, că doar și tovarășa Florica râde (și, la urma urmelor, nu-i la catedră, e în concediu, aici, la munte...) – așa că își slobozi și ea hi-hi-urile.

— Hu-huuu... Uh-uuu..., făcea acum Florica, istovită, intuind că pe undeva se întâmplase ceva cu pantalonii ei (cam într-acolo băteau degetele Alicei), dar umblând cu mâinile amândouă în dreapta și nu în stânga, unde fermoarul se descusese pe toată lungimea.

— Hu-huuu... Uh-uuuh... – Alice o imita fățiș, arătând-o tot mai de aproape, gata-gata s-o atingă.

— Uh-îîî..., scăzu Florica, respirând șuiurat, cu trăsăturile căzute și licărind de lacrimi, căutând cu perseverență fermoarul pe celălalt șold.

Sofia – izbutise să ajungă până la Alice – o cuprinse cu stânga de mijloc și-și lipi obrazul de spatele ei, căutând să-și aducă tălpile cât mai sub trup, ca să nu se răstoarne, pândind cu urechea râsul Florichii.

— Destul, gata! strigă Alice, făcând un pas în lături, mai mult ca să scape de Sofia, iar aceasta, rămasă fără sprijin, ca să nu se lătească pe podea, trebui să bată aerul cu mâinile.

— Vai, draa..., se văietă ea, prăbușindu-se pe pat cu fața-n jos. Bine, Alice, dar..., mai zise, însă pentru că, așa cum stătea, nu-i ajungea aerul, se răsuci pe spate.

— Ori am râs, ori la loc comanda..., se auzi pentru prima oară glasul femeii cu pantaloni vișinii. Să mă fi auzit cine știu eu...

Alice tocmai se pregătea să-l bage-n mă-sa pe cineștiul ăla, care-o fi el, de-și vără nasu-n râsul liber al populației pașnice (Sofia se ridicase în capul oaselor, așteptând, știind ce va urma și știind că în asemenea ocazii Alice nu mai poate fi oprită), începuse chiar, cu mâinile în șolduri: îl bag în... – când izbucni ca un nechezat râsul fetei.

Ședea rezemată de perete, în stânga ușii, într-un fel caraghios, numai cu spatele lipit de perete, genunchii îndoiți în unghi drept, urmărind, protejând aproape geamantanul aflat acolo (de pe care părea că tocmai se ridicase), fata râdea, țuguindu-și mereu buzele, zvâcnind și capul, vrând parcă să arate ceva drept în față – mâinile îi erau ocupate să pălmuiască, pe lângă trup, peretele.

— Ia te uităăă..., se miră Alice, punându-și mâinile în șolduri și căutând-o din ochi pe Sofia, dar când o găsi, înțelese că nici ea nu era mai puțin mirată de apariția fetei.

Aceasta, cu privirile înmuiate, alunecă, frecând peretele, întâlni geamantanul cu șezutul:

— He-he-he-he!..., toca ea mărunț-mărunț.

Dintr-un salt, Alice fu lângă ea, o apucă de-o mână și o trase cu putere în lături:

— Saltă-te, soro, că mi-l..., și arată spre geamantan, dar înainte de a sfârși, râsul o podidi iar și, râzând, întâi se sprijini de față, apoi o îmbrățișă de-a binelea.

— Ho-ho-ho!..., i se alătură Florica, în sfârșit, găsise locul cu pricina și tot îndesa, pe rând, cu palmele, gâlca de carne răzbătută printre buzele de stofă.

— I-hi-hi-hi!..., chiui cu promptitudine Sofia, apropiindu-se de Alice. Potrivindu-și în permanență râsul după al Florichii, o apucă pe actriță de mână și începu s-o tragă spre ea. Dar Alice se eliberă aproape brutal, iar Sofia, dezechilibrată, se izbi cu genunchiul de taburet, taburetul se răsturnă chiar pe locul în care urma să se așeze piciorul, piciorul pătrunse printre stîngii și, pentru a doua oară, descumpănită, Sofia căzu lată, cum numai femeile izbutesc să cadă, lovindu-se în același timp la genunchi și la șale, la coate și dând cu ceafa de dușumea.

Celelalte trei tăcură brusc, de parcă li s-ar fi tăiat glasul cu foarfeca. Imediat după căzătură, Sofia începu a scânci, dar încetă numaidecât și, cu un fel de grabă care aducea cu scuza, se descotorosi de scaun și, șchiopătând, se așeză cu precauție pe marginea patului. Florica, singura care se repezise să dea o mână de ajutor, ajunse prea târziu și, pentru că tot făcuse drumul, ridică scaunul, îl așeză sub fereastră și, abia după ce verifică dacă locul e bine ales, porni către Sofia.

— Ce ai, soro, ce mă tot...? ridică Alice glasul, poate fiindcă își dăduse seama că-i prea târziu pentru scuze, pentru explicații. Fata încercă un chicotit, însă actrița făcu un pas către ea, gata s-o lovească și strigând: Nu ți-e rușine?... , porni ea către Sofia, dar ajunse la masă, de unde, cu mâini tremurânde, luă o țigară și o aprinse.

Florica se așezase pe pat, lângă Sofia (care, de fiecare dată când începuse a se tângui, fusese obligată să renunțe – strigătele actriței o făceau să tresară, aproape îmbrâncind-o să-și ceară iertare).

— Te-ai lovit rău, tovarășa? o întrebă Florica, punându-i mâna pe umăr. La genunchi?

— A, nu, lăsați, de ce...? începu să se tânguie Sofia, protestând recunoscătoare. Lăsați...

Alice, de dincolo de pat, rezemată de dunga mesei, le privea pe amândouă, rău și plictisită. (Fata, ușor încruntată, rozându-și

unghiile, le cerceta pe toate trei...) Tuși, apoi spuse, oprindu-se după fiecare cuvânt – pauze în care încerca să scuipe un fir de tutun lipit de buză („Cucoana asta și când e pe closet joacă...”, gândi fata).

— M-or ierta cinstitele fețe că nu m-am prezentat până acum... și făcu o reverență prelungită în direcția Sofiei. Mai ales că așa glăsuiesc datinile din străbuni: gazda să-și spună mai întâi numele, prenumele, vârsta, domiciliul stabil, apartenența, antecedentele penale, rude în străinătate...

— Bine, dragă, tot eu...? Începu Sofia să se dezvinovățească. Uite, n-am nimic, nu m-am lovit, uite, de ce tot pe mine...? și, ridicându-se, Sofia începu să pășească fără să șchiopăteze.

— Nu de tine vorbesc! făcu Alice, cu ciudă.

— Păi vezi..., se lăți de recunoștință obrazul Sofiei. Chiar mă miram eu... – și continuă să se plimbe prin dreptul ferestrei.

Alice porni înspre Sofia atât de decisă și amenințătoare, încât și fata, și Florica dădură în același timp să-i iasă în cale, dar, spre mirarea și ușurarea lor, actrița o îmbrățișă pe Sofia, o sărută strâmb pe tâmplă, apoi, absolută:

— Așadar, cinstitele fețe..., și se răsuci atât de brusc, încât nimeri cu jarul țigării mâna întinsă a Florichii. Vai, pardon!, se sperie cu adevărat. Azi numai gafe...

— Nu face nimica..., zâmbi Florica. Umezind cu limba și suflând asupra arsurii de pe dosul mâinii stângi, întinse mâna dreaptă: Să făcăm cunoștință: Iosub...

Alice îndură în tăcere scuturătura (cu toată arsura, Florica folosisese și mâna stângă). Apoi, brusc, interesată:

— Tovarășa Florica?

— Florica Iosub, da..., încuviință femeia cu grabă și plăcere, pentru o clipă se simți tentată s-o întrebe pe Alice de unde-i știe numele de botez, dar renunță ori amână și trecu la fată (bocănind distinct, la fiecare contact al bocancului cu podeaua, de două ori: toc-toc, întâi călcâiul, apoi vârful, ca și cum între călcâi și vârf n-ar mai fi fost și talpa...): Iosub... apoi, în treacăt, numai așa, pentru că veni vorba: Cu tatăl matală, cu tovarășul Bizim, ne cunoaștem

de mult..., și, după ce-i strânse și ei mâna, se apropie de Sofia. Ne-am mai cunoscut, tovarășa Arsene, dacă nu mă-nșel...

— Nu, nu vă-nșelați, se îmbujoră Sofia, de ce să...?

Descumpănită de faptul că fuseseră numai atâtea persoane cu mâini de strâns, Florica Iosub își încrucișă brațele la piept; le părăsi numaidecât, despletite, făcu un pas spre ușă, pe al doilea îl devie și se opri lângă tăblia patului de care-și încleștă palmele a odihnă și a pregătire:

— N-am înțeles prea bine: ce nume ați spus, cum ziceați că vă?... , își împinse ea bărbia către Alice, și, ca să-i justifice întrebarea, arătă spre Sofia, apoi spre fată: Tovarășa Arsene... Tovarășa... fiica tovarășului Bizim..., apoi din nou cu bărbia către Alice.

În primul moment, Alice se încruntase și-și zvâcnise capul pe spate, jignită, gata s-o pună la punct, dar, urmărind argumentele femeii, obrazul i se destinse, iar când bărbia o desemnă pentru a doua oară, actrița își ciocni călcâiele și salută cu mâna la un chipiu imaginar:

— Dulescu Alice, s'trăiți! (pronunță Alice cu ce românesc...) Florica zâmbi amuzată și descumpănită:

— Alice..., repetă ea, neîncrezătoare. Adică așa, un fel de...

— Alice dragă, mi-am adus aminte cum se zice: parafazie, dragă, parafazie... (Sofia intervenise, pronunțând apăsător Alis, după care se sperie și, ca să nu se creadă că o făcuse intenționat, se grăbi să explice, ridicându-se de pe pat și gesticulând aprins:)... Atuncea când bolnavul vrea, de pildă, să zică... să zică: pretext, de pildă, zice pre... lată, adică prelată, sau pregătire, sau altceva care începe cu pre...

Celelalte trei o ascultaseră în liniște, după care, ca și cum n-ar fi auzit sau ceea ce auziseră nu le interesa, se reîntoarseră la ale lor. Începutul îl făcu Florica:

— ... un fel de poreclă?... Pseudonim cumva?...

— Nu, s'trăiți! salută Alice din nou și bucuroasă că vorbele Sofiei nu fuseseră luate în seamă. Alice, asta-i numele meu, așa am fost botezată, taică-meu, ca vânător pasionat ce era, nu putea să-mi dea alt nume decât Alice, – o alice, două alice...

— Dar la singular e alică, nu alice, alice-i la plural: o alică, două alice..., se repezi fata, cu ochii strălucind.

— Se folosește și la singular, interveni Sofia, cu glas schimbat. În unele regiuni se spune: o alice, două alice...

— Dar nu-i corect, se confundă pluralul cu singu..., se indignă fata, însă Alice o întrerupse, râzând:

— Las' că nu se confundă, fii pe pace, sunt la singular, așa mă știu de când mă știu, la singular, pot spune că și pe Edi l-am făcut tot la singular fiind...

— Ho-ho-ho! izbucni gros Florica Iosub. E bună, e bună! și-și frecă rapid palmele care foșniră uscat.

— Cine-i Edi? întrebă fata, ca și cum, pentru a înțelege ce spusese Alice, trebuia neapărat să știi cine-i Edi.

Alice o privi câteva clipe cu pleoapele apropiate, apoi pocni din degete, cerând liniște și răbdare. Făcu un pas înapoi, înălță un braț:

— O, vai, vai mie, el e fiul meu, fruct al nuntirii mele cu mine însămi, vai..., declamă ea cu glas mare, dar observând privirea piezișă a fetei, trecu la tonul obișnuit: cam așa ceva, am spus doar că l-am făcut... la singular...

Florica începu să aplaude, Sofia o imită cam obosită. Numai fata rămase tăcută, cu capul aplecat pe un umăr, privind-o pe Alice apăsât. O privea compătimitor, nu numai pentru că o surprinsese jucând fals, nu numai pentru că, încercând s-o dregă, actrița jucase și mai fals, aproape vulgar, ci pentru că știa că Alice înțelese ce înseamnă această privire a ei.

Într-adevăr, Alice, posomorâtă, începu să-și caute țigările. Umbla cu mâna după ele, pe masă, fără s-o slăbească din ochi pe fata care acum își mutase privirea undeva, peste umărul ei, cu un fel de resemnare înțeleaptă. Își prepară îndelung țigara, urmărită cu neliniște de Florica. În cele din urmă, răgușit:

— Mata, duduie?... Cu ce ocazie pe la noi? – și o pândi prin fum.

Fata coborâ ochii, mirată. Nu pricepuse întrebarea sau nu-i vedea rostul. Se grăbi, în schimb, Florica, în felul ei confidențial:

— E fiica tovarășului Bizim, ți-am mai spus!